

Герасименко Аліна Валеріївна
здобувач наукового ступеня доктора філософії,
Львівський національний університет імені Івана Франка

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-296-1-24>

АНАЛІЗ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ДжЕРЕЛ ЇХ ФІНАНСУВАННЯ У ПРОМИСЛОВІСТЬ УКРАЇНИ

Стабільність та рівномірність соціально-економічного розвитку національної економіки значною мірою залежить від ступеня індустріалізації, а отже – від обсягу та ефективності капітальних інвестицій у промислове виробництво, оскільки саме вони є фінансовим підґрунтям оновлення та модернізації промислових підприємств. На сьогоднішній день, в Україні під загрозою знаходиться майже чверть інвестицій в промисловий сектор, оскільки значна кількість активів промислових підприємств знищена внаслідок повномасштабної війни в Україні [1]. З огляду на це, актуальності набуває питання щодо розгляду стану капітального інвестування у промисловість України в останні роки.

Аналіз даних табл. 1 свідчить, що за період 2018–2021 рр. обсяги капітальних інвестицій не набули позитивної динаміки. Так, за рік панування пандемії COVID-19 їх рівень суттєво знизився – на 39,20% або на -164 611,90 млн. грн., з їх числа у промислове виробництво секцій В, С, D, Е – на 51,22% або на -78 528,50 млн. грн., будівництво – на 57,14% або на -21 700,60 млн. грн. У 2021 р. спостерігається слабке відновлення їх обсягів, але до рівня 2018 р., без урахування інфляції. Так, у 2021 р., порівняно з 2020 р. обсяг капітальних інвестицій в цілому збільшився на 20,61% або на 108 965,30 млн. грн., в тому числі щодо промислового виробництва: капітальні інвестиції у підприємства секцій В, С, D, Е – на 19,80% або 37 855,50 млн. грн., будівництва – на 26,72% або 13 852,20 млн. грн.

**Капітальні інвестиції у промислове виробництво в Україні,
січень-грудень 2018–2021 рр.**

Показник	січ-груд 2018	січ-груд 2019	січ-груд 2020	січ-груд 2021
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів (секція В), млн. грн.	52 848,10	67 747,20	44 755,50	55 616,80
<i>Частка, %</i>	<i>29,41</i>	<i>29,22</i>	<i>29,19</i>	<i>29,09</i>
Переробна промисловість (секція С), млн. грн.	88 854,40	103 565,40	69 328,10	82 861,50
<i>Частка, %</i>	<i>49,44</i>	<i>44,67</i>	<i>45,22</i>	<i>43,34</i>
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (секція D), млн. грн.	34 962,80	56 499,50	36 102,10	48 867,90
<i>Частка, %</i>	<i>19,45</i>	<i>24,37</i>	<i>23,55</i>	<i>25,56</i>
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами (секція Е), млн. грн.	3 053,00	4 037,40	3 135,30	3 830,30
<i>Частка, %</i>	<i>1,70</i>	<i>1,74</i>	<i>2,04</i>	<i>2,00</i>
Усього за секціями В, С, D, Е	179 718,30	231 849,50	153 321,00	191 176,50
<i>Частка в секцій В, С, D, Е в загал. обсязі капітальних інвестицій, %</i>	<i>34,14</i>	<i>39,67</i>	<i>36,52</i>	<i>36,15</i>
Будівництво (секція F), млн. грн.	51 902,40	59 681,10	37 980,50	51 832,70
<i>Частка секції F в загал. обсязі капітальних інвестицій, %</i>	<i>9,86</i>	<i>10,21</i>	<i>9,05</i>	<i>9,80</i>
Капітальні інвестиції, млн. грн.	526 341,80	584 448,60	419 836,70	528 802,00

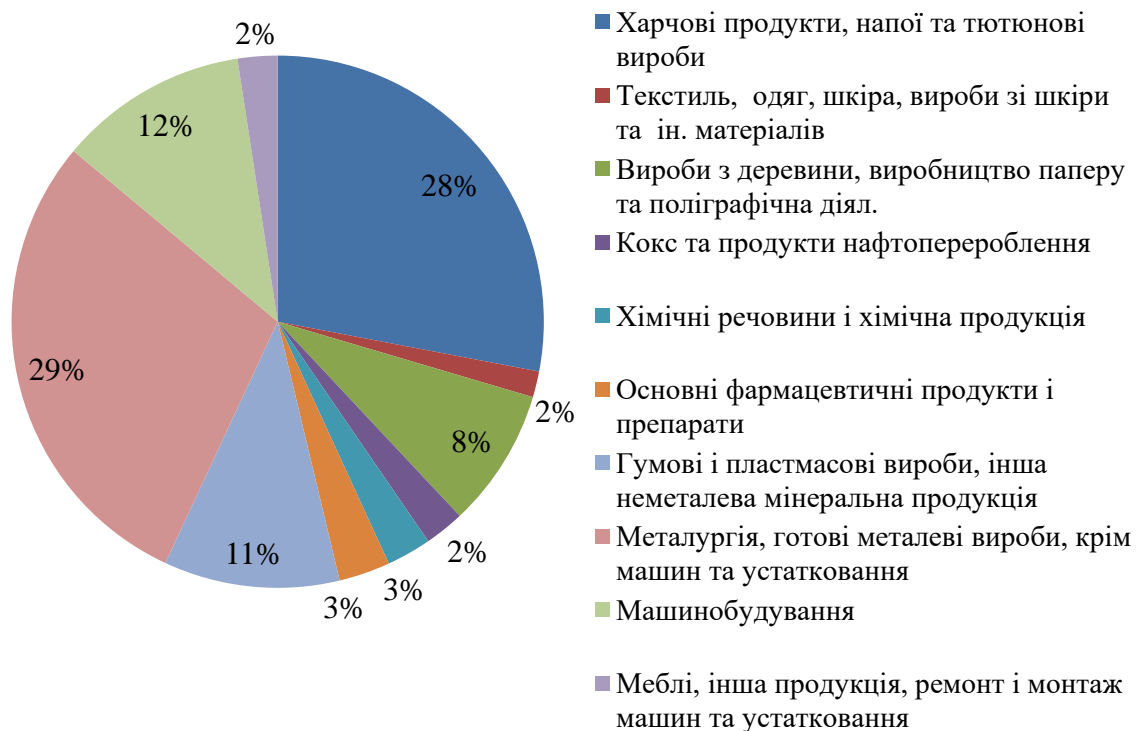
Джерело: обчислено автором на основі [2]

Структура капітальних інвестицій у промислове виробництво у 2021 р. свідчить, що на промисловість припадало 36,15% обсягу капітальних інвестицій, на будівництво – 9,80%. У структурі капітальних інвестицій підприємств секцій В, С, D, Е найбільша частка належить підприємствам переробної промисловості – 45,67% (в середньому, за період 2018–2021 рр.), найменша – підприємствам

водопостачання; каналізації, поводження з відходами – 1,87% (в середньому, за період 2018–2021 рр.). Частка підприємств добувної промисловості і розроблення кар'єрів – 29,23% (в середньому, за період 2018–2021 рр.), підприємств постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 23,23% (в середньому, за період 2018–2021 рр.).

Щодо напрямків вкладень капітальних інвестицій промислових підприємств – більше 98% становлять інвестиції в матеріальні активи, решта – нематеріальні активи (зокрема, програмне забезпечення та бази даних).

Структура капітальних інвестицій у переробну промисловість представлена на рис. 1.

Рис. 1. Структура капітальних інвестицій у переробну промисловість (%), в середньому за січень-грудень 2018–2021 рр.

Джерело: обчислено автором на основі [2]

Дані рис. 1 демонструють, що в середньому за період січень-грудень 2018–2021 рр. найбільші частки капітальних інвестицій в загальному обсязі капітальних інвестицій у промисловість нале-

жали підприємствам металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, крім машин та устаткування – 29,15% та підприємствам виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – 28%; найменші – підприємствам текстильного виробництва, виробництво одягу, шкіри виробів з шкіри та інших матеріалів – 2%, виробництва коксу та продуктів нафтоперероблення – 2%, виробництва меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин та устаткування – 2%.

Аналіз структури джерел капітальних інвестицій у промислові підприємства вказує на те, що ключовим джерелом фінансування в останні роки залишалися власні кошти підприємств. Зокрема, за даними 2021 р. частка власних коштів в структурі джерел капітальних інвестицій у підприємств добувної промисловості і розроблення кар'єрів склала 99,51%, у підприємств переробної промисловості – 97%, у підприємств з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 79,16%, водопостачання, каналізації, поводження з відходами – 40,57%. Основними джерелами капітальних інвестицій будівництва були кошти населення на будівництво власних квартир – 39,18%, інші джерела – 26,19% та власні кошти – 24,37%.

Аналіз джерел капітальних інвестицій у промисловість у 2018–2021 рр. вказує на дуже низький рівень залученості фінансових посередників, зокрема банків: так, частка кредитів банків та інших позик у загальному обсязі капітальних інвестицій промислових підприємств зменшилась на 4,78 п.п., з 9,77% у 2018 до 5% у 2021 р. (в цілому, -5 212,56 млн. грн.). Виключення становлять підприємства з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря: так, в середньому, у 2018–2021 рр. частка кредитів банків та інших позик у капітальних інвестиціях галузі склала – 27,16% (лева частка фінансування належала іноземним банкам).

Зазначимо, що падіння реального ВВП України в 2022 році сягнуло 29,2%, а падіння промислового виробництва склало 38%. Сума збитків у промисловості та торгівлі оцінюється фахівцями Світового банку в 10,9 млрд. доларів. При цьому, потреби у відновленні для цих секторів на період до 2033 р. складають 23,2 млрд. дол. США. 80% із цієї суми – прогнозовані витрати на

відбудову та модернізацію виробничих приміщень, машин і обладнання, відновлення складських запасів [3].

Більшість підприємств повністю зруйновані й потребують відновлення з нуля [2].

Нагадаємо, що у 2021 році обсяг капітальних інвестицій у промисловість та будівництво разом склав близько 6,6 млрд. дол. США, при цьому, частка власних коштів підприємств склала не менше 77,61%.

Згідно ділових очікувань промисловості у лютому 2023 р., оцінка поточного обсягу замовлень на виробництво продукції (попиту) у промисловості становила мінус 51%, у переробній промисловості – мінус 53%; оцінка поточного обсягу іноземних замовлень на виробництво продукції (експортного попиту) у промисловості становила мінус 35%, у переробній промисловості – мінус 40%; забезпеченість замовленнями, як і в січні 2023 р., – у середньому на 4 місяці роботи [2].

Таким чином, враховуючи досвід минулих періодів та реалії сьогодення, які характеризуються величезними втратами та збитками промислових підприємств, перспективи капітального інвестування власними силами промислових підприємств, як це відбувалось роками, постають в дуже загрозливому світлі.

За оцінками експертів та уряду джерелами відбудови промислового сектору в Україні будуть міжнародна фінансова допомога, кошти країн-донорів, державних і приватних фондів, приватних інвесторів, банків тощо. Так, питання фінансового забезпечення відбудови промисловості в найближчі роки потребує подальшого дослідження.

Список використаної літератури:

1. Мороз М., Бондаренко Є. Збитки промисловості через війну. *Вокс Україна*. 2022. URL: <https://voxukraine.org/zbytky-promyslovosti-cherez-vijnu/> (дата звернення: 27.03.2022).
2. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 31.03.2023).
3. Богдан Т. Фінансово-економічні наслідки війни. *LB.ua*. 2023. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/550614_finansovoekonomichni_naslidki.html (дата звернення: 31.03.2023).